

”Shukran jazellan ja men de kan jag också”.

Vardagskosmopolitism i flerspråkiga samtal på ett språkkafé

Gunilla Jansson

Abstract

This ethnomethodological and conversation analytic study explores how conviviality, everyday cosmopolitanism, is negotiated in multilingual conversations in a language café in Sweden. The study highlights multiculturalism and multilingualism as an ordinary feature of social life. In building upon work on conviviality as lived experience and practice, the chapter examines how a group of migrants and volunteers go about practicing conviviality. The study is based on 60 hours of video-recordings of interaction between café visitors and volunteers with linguistically and culturally diverse backgrounds, ethnographic field notes and interviews. For this study, three sequences of multilingual interaction illustrating how convivial relations are built were selected for analysis. These sequences are drawn from a conversation between two volunteers who are ethnic Swedes and four café visitors who are migrants from Syria, Iran and Iraq. I show how emerging referents in the local, physical context, the first name of one of the participants and an Arabic verse on her necklace, are used as resources for pursuing common ground in terms of knowledge openly shared. I argue that this type of conviviality is vital for the participants’ building and maintaining social relations.

Keywords: common ground; conversation analysis; conviviality; language café; migrants; multilingualism

---

I det här kapitlet undersöks vardagskosmopolitism i flerspråkiga samtal på ett språkkafé. På ett typiskt språkkafé samlas människor som vill träna målspråket tillsammans med avancerade talare av det språket (som i det här fallet är svenska) utan en formell, utbildningsinstitutionell agenda (Kasper & Kim 2015). Studien utgår från en förståelse av mångfald som levd erfarenhet och praktik och som gemensamt etablerad i interaktion (Wise & Noble 2016). I linje med denna teoretiska utgångspunkt använder jag metoder från etnometodologiskt inriktad samtalsanalys (CA; Sidnell & Stivers 2013).

Hur människor i mångkulturella samhällen finner kontaktytor för socialt umgänge har intresserat såväl antropologer som sociolingvister (t.ex. Vertovec 2007; Noble 2009; Williams & Stroud 2013; Wise & Noble 2016). Förmågan att leva med kulturell och språklig mångfald som en integrerad del av vardagslivet, med en antropologisk term vardagskosmopolitism, *conviviality* (Noble 2009; Wise & Noble 2016), är särskilt viktig i en kulturellt komplex och mobil värld, där människor på flykt med olika migrationshistorier bär med sig erfarenheter av sociala motsättningar, förföljelse och socioekonomiska klyftor. Forskare som studerat denna fråga beskriver vardagskosmopolitism som levd erfarenhet och praktik, inte som något givet.

Hur mångfald blir en naturlig del av vardagen är alltså en process som görs i interaktion med andra.

Det existerar ett fåtal empiriska studier av levd vardagskosmopolitism som praktik och process som vilar på språkvetenskaplig grund. Så visar Goebel (2015) hur en grupp indonesiska studenter i Japan med en mobilitetshistoria i ett flertal länder i Asien, och som förutom engelska talar en rad olika asiatiska språk, bekräftar sin multikulturella bakgrund och kosmopolitism. Affilierande uttryck för etnolingvistisk samhörighet och delad kunskap om platser och språkliga varieteter (t.ex. minimala, bekräftande responser) blir en viktig resurs för studenterna i etablerandet av tillhörighet till en social gemenskap. Med utgångspunkt från begreppet *common ground*, gemensam plattform (Clark 1996), kopplar Goebel denna affilierande praktik till studenternas behov av att bygga livsviktiga nätverk nödvändiga för deras sociala liv i Japan. En annan aspekt av levd multikulturalism undersöks i Williams & Stroud (2013), där kontexten är det mångkulturella Sydafrika, ett samhälle präglad av spänningar och kontraster i kölvattnet av kolonialism och rasförtryck. Här beskrivs lokalsamhällets populärkultur (hip-hop och stå-upp komik) som publika platser för mångspråkighet som utmanar en officiell, monoglossisk ideologi. Rapparens interaktion med sin publik framställs som ett iscensättande av vardagliga, flerspråkiga möten, som ger röst åt levd samexistens.

Wise & Noble (2016, s. 426) pekar på att olika arenor för mellanmänsklig kontakt (arbetsplats, familj, publika träffpunkter) är organiserade på olika sätt. Varje arena kräver sina specifika praktiker för att fungera socialt med hänsyn till arenans natur (t.ex. om platsen är en privat, publik eller interkollegial sfär). Som arena kan ett språkkafé beskrivas som en publik sfär för mellanmänsklig kontakt. Liksom för indonesierna i Goebels (2015) studie är nätverksbyggande genom kontaktskapande ett livsviktigt projekt för migranter som söker sig till ett språkkafé (Johnston 2018; Jansson & Kunitz 2020). Hur kontaktskapande etableras över språk- och kulturgränser är analytiskt fokus i det här kapitlet.

Syftet med det här kapitlet är att visa hur vardagskosmopolitism görs i interaktion i möten mellan kafébesökare och volontärer med olika bakgrunder och migrationshistorier. Jag visar hur deltagarna etablerar gemensamma referensramar som alla känner igen och kan förhålla sig till, och hur de därigenom skapar tillhörighet till en social gemenskap, som gör det möjligt för alla att delta oavsett språkbakgrund och kompetens i målspråket svenska.

1 Data

Studien i det här kapitlet är genomförd inom ramen för ett projekt¹ om språkkaféer som drivs av aktörer inom civilsamhället och deras roll för vuxna nyanländas språkliga integration (se t.ex. Kunitz & Jansson 2021). Videoinspelningar av kafésessioner och etnografiska data (fältanteckningar och intervjuer) har genomförts på tolv språkkaféer. Data som visas i det här kapitlet är insamlade på ett språkkafé som organiseras av en kyrka och där ett omfattande fältarbete har genomförts. Från augusti 2018 till juni 2019 gjordes totalt 28 fältbesök på kaféet. Insamlade data omfattar 60 timmar videoinspelade kafésessioner, filmade från två kameravinklar, samt intervjuer och fältanteckningar. Alla data är insamlade i enlighet med Vetenskapsrådets etiska riktlinjer och med godkännande av Regionala Etikprövningsnämnden.

Deltagarna på språkkaféet är volontärer och kafébesökare. Volontärerna är pensionerade män och kvinnor. Kafébesökarna är migranter som flyttat till Sverige för att söka asyl eller återförenas med sin familj. De utgör en heterogen grupp med avseende på språkbakgrund, migrationshistorier och vistelsetid i Sverige. Deltagarna träffas på drop-in-basis en eftermiddag och en kväll i veckan. Språktränande verksamheter förekommer både i smågrupper och i helgrupp.

Empiriska observationer inom projektets ram har visat att flerspråkiga praktiker, såsom översättning och transspråkande (Baynham & Lee 2019) samt olika aspekter av tolkning, t.ex. brokering (Jansson & Wadensjö 2016), är regel snarare än undantag på språkkaféet och en naturlig del av språkkaféets verksamheter (Jansson & Kunitz 2020; Jansson 2021). Resurser från olika språk används i språkträningen, särskilt då en funktionellt integrerad användning av olika språk underlättar gemensam förståelse och därför främjar kafébesökarnas deltagande i kommunikationen.

Efter genomlysning av alla videodata från språkkaféet valdes tre flerspråkiga sekvenser ut för analys i det här kapitlet (Exempel 1, 2 och 3). Dessa sekvenser har transkriberats enligt CA-konventioner (Jefferson 2004). Tal på arabiska och persiska har transkriberats och översatts till svenska av medarbetare i projektet med kompetens i dessa språk. De utvalda sekvenserna är hämtade från ett samtal mellan två volontärer med svensketnisk bakgrund (Bert och Hugo, båda i övre pensionsåldern) och fyra kafébesökare från Syrien, Irak och Iran (två kvinnor, Leila och Maria, båda nyanlända, och två män, Zahir och Amir med fem år i Sverige; Leila, Maria och Amir i tjugooårsåldern och Zahir i sextioårsåldern). Leila och Amir talar farsi som förstaspråk, Zahir och Maria arabiska. Samtliga utom Maria (som har anknytningskäl) är asylmigranter. Deltagarna träffas regelbundet på språkkaféet, ofta i samma gruppkonstellation.

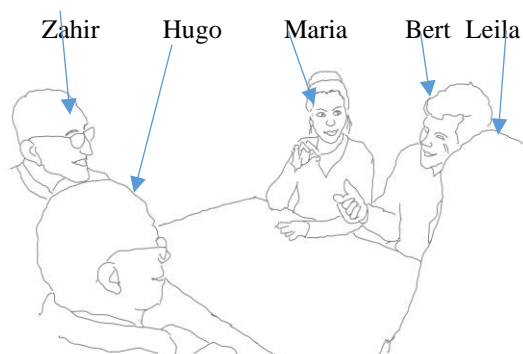
¹ Projektet Språkkaféet som social mötesplats och arena för språkträning är finansierat av Vetenskapsrådet (2018-2021) och leds av Gunilla Jansson. Medarbetare är Silvia Kunitz och Ali Reza Majlesi.

Anledningen till att jag valt just dessa sekvenser är att de dels illustrerar språkkaféet som flerspråkig miljö, dels visar hur flerspråkighet används som resurs i socialt relationsskapande.

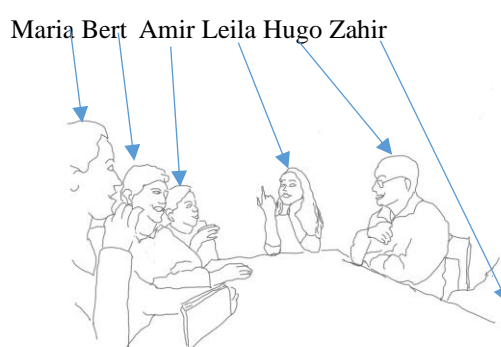
2 Analys

I det följande analyseras tre sekvenser (Exempel 1, 2 och 3) som har fokus på hur deltagarna etablerar samhörighet över språk- och kulturgränser och förhandlar sina roller som flerspråkiga kosmopoliter. Mer specifikt visar analysen hur deltagarna bekräftar samförstånd och etablerar gemensam plattform/delad kunskap, *common ground*, kring referenter som aktualiseras i den omedelbara kontexten (ett personnamn, en berlock på ett halsband och en tackfras på arabiska). Detta interaktionella arbete görs genom (i) bekräftande responser och affilierande upptag samt (ii) genom påståenden av epistemisk karaktär (t.ex. ”ja men de kan jag också”).

Deltagarnas positioner vid kafébordet i de analyserade sekvenserna visas i figur 1 och 2 från två kameravinklar. Sekvenserna är hämtade från slutet av en kafésession, då folk börjar bryta upp. Tidigare under sessionen har volontären Bert tränat högläsning och ordkunskap med Maria och Leila, samt några andra nyanlända som har gått hem. Zahir, som brukar assistera Maria med översättning, ansluter sig till gruppen när det blir plats vid bordet. När gruppen har lämnat språkövningarna och allt mer övergår till småprat, ansluter sig Hugo, och efter en stund även Amir.

Figur 1. Deltagarnas positioner från kameravinkel 1 (Amir utanför kameravinkeln).

Figur 2. Deltagarnas positioner från kameravinkel 2.

I Exempel 1 är det namnet på en av deltagarna som fungerar som resurs i etableringen av gemensam plattform. Amir har ännu inte hunnit ansluta sig till gruppen. Bert är i färd med att knappa in namn på kafébesökare på sin mobiltelefon. Han får hjälp av Maria med att memorera och stava namnen. Då Maria skämtsamt testar Bert och frågar honom vad hon heter, visar det sig att han inte har några problem med att minnas hennes namn. Bert förklarar detta med att det

också är ett svenskt namn (rad 01). Samtidigt har Zahir och Hugo ett parallellt samtal om ett annat ämne. Leilas inspel om namnet Maria (rad 05-06) drar till sig deras uppmärksamhet och leder till att namnet görs till topik i hela gruppen. Maria har i verkligheten ett annat namn med internationell karaktär. För att inte röja deltagarens identitet kallar jag henne Maria, ett namn med rötter i flera av världens namnskick.

Exempel 1. "Maria är international namn."

01 Bert: ja men de e lättare för de e också
02 ett svenskt namn
03 Maria: ja
04 Bert: Maria=
05 Leila: =Mariaç
06 Leila: is e: latin namn
07 (0.6)
08 Bert: Maria är?
09 Leila: Maria är (0.3)latin (.)latin=
10 Bert: =e're ett latinskt namn (.)
11 ja ja [de e-
12 Leila: [latinskt namn
13 Bert: ja
14 Leila: latinskt namn e:m (.)
15 Leila: e:: (.) människor från e::
16 människor från England och Sverige å
17 persiska har e:: #e#(0.4) h- har (0.3) Maria
18 Bert: ja ((nickar))
19 Zahir: har samma namn
20 Leila: ja
21 Hugo: Maria e väl rätt vanligt de
22 Leila: Maria
23 Zahir: Maria är international namn
24 Leila: jaç (.)ja.
25 ((10 s utelämnat tal; fokus på uttal av ordet
26 'internationell'))
27 Maria: shoo?
vad
vadå?
28 Hugo: internationell
29 ((5 s fortsatt fokus på ordet internationell))
30 Maria: na'am?
ja
vadå?
31 Zahir: dewalie elesim
alla länder DEF-namn
namnet är internationellt
32 Maria: ah ((nickar)) ja
33 Bert: du e internationell
((tittar på Maria och ler))
34 Maria: ((nickar och ler))
35 Zahir: arabiska (.) engelska (.) svenska
((blicken på Maria; sätter upp ett finger i
taget i luften))

På rad 05-06 bryter Leila in i Berts och Marias samtal om namnet Maria med hög och tydlig röst med ett inspel om namnets ursprung i latinet. Bert svarar instämmande och återkopplar med en inbäddad korrigerings, "e're ett latinskt namn (.) ja ja". När Leila hävdar att människor

som talar svenska, engelska och persiska, har namnet Maria (rad 15-17), svarar Bert instämmande. Genom Zahirs affilierande respons, ”har samma namn” (rad 19) bekräftas namnet Maria som gemensam referent i gruppen av deltagare, som talar de språk som Leila nämner. Hugo beskriver namnet som ”vanligt”, varefter Zahir placerar namnet på den internationella arenan (Zahir använder här den engelska formen ”international”, se rad 23). Maria själv, som visar problem med förståelse (se rad 27), är med på noterna då hon fått en förklaring på arabiska av Zahir att hennes namn finns i ”alla länder”. Slutligen kategoriseras huvudpersonen själv, dvs. Maria, som internationell av Bert, en kategorisering som Zahir ansluter sig till. Med blicken på Maria räknar han upp de olika språk som talas i gruppen (rad 35). Från kategorin svensk (se Berts yttrande rad 01-02) lyfts namnet Maria upp på en världsvid arena i gemensam interaktion mellan deltagarna.

I Exempel 2 är det en artefakt, nämligen Marias berlocksmycke, som används som resurs för etablering av samförstånd och delad kunskap. Marias halssmycke är tillverkat efter en modell av ordet *qul* (”säg”), som skrivs قل på arabiska (se figur 3). Den del av smycket som har formen av en kurva liknar ett öga, *ayn* (”öga”). Enligt tradition används smycket för att hålla borta ”det onda ögat” och söka skydd hos Allah. Det är förklaringen till att denna del av smycket föreställer en känd vers ur Koranen (se figur 3), *qul a’utho birab elfalaq* (”säg jag söker skydd hos gryningens herre”). Liksom flera andra verser ur Koranen inleds denna vers av ordet *qul*. Det framgår av interaktionen som följer efter Exempel 2 att Amir och Leila känner igen denna vers från sin skoltid i Iran, då de fick lära sig verser ur Koranen utantill, en kunskap som de delar med Zahir och Maria. Exempel 2 och 3 visar hur denna delade kunskap aktualiseras genom Marias berlocksmycke och bildar en plattform för kontaktskapande.

Figur 3. Ett smycke tillverkat efter en modell av ordet *qul*, som skrivs قل på arabiska.

Exempel 2 följer åtta minuter efter Exempel 1. Parallellt med ett samtal mellan Hugo, Bert och Zahir om Zahirs franskkunskaper inleder Leila ett samtal med Maria om hennes berlocksmycke som hon bär kring halsen (rad 01). Med blicken på Maria säger hon med låg röst ”°qul°” (*säj*).

Exempel 2. ”Qul?”

```
01 Leila: °qul°
        säj
        ((blicken mot Maria))
02      qul
        säj
        ((pekar på Marias smycke))
03      (0.5) ((Maria tar tag i sitt smycke))
04 Leila: qul?
        säj?
05 Maria: qul.
        säj
        ((nickar och ler; blicken på Leila;
        Leila pekar på sin hals))
06 Leila: begu
        säj
07      (0.4)
08 Maria: qul #e:#
        säj
09 Leila: begu
        säj
        ((sträcker ut handen mot Maria; M tittar ner på
        smycket, tittar upp och håller fram det))
10 Maria: qul a'utho birab elfalaq
        säj jag söker skydd hos gryningens herre
11 Leila: ja. (.) e:
12      (3.1) ((M håller fram smycket; blicken på L))
13 Leila: jae:uh
14      (1.2) ((M håller fram smycket))
15 Leila: ja:.
16      (1.0) ((M håller fram smycket; blicken på L))
17 Leila: ja:.
18 Maria: 'ayn
        öga
        ((ler; blicken på L))
19 Leila: ja (.) jag förstår qul
        säj
20 Maria: ja
```

När Leila upprepar ordet ”qul” (*säj*) på rad 02, nu med högre röst, och pekar på Marias smycke, tar Maria tag i sitt smycke. Genom hela sekvensen orienterar sig deltagarna mot smycket som fysisk artefakt (Maria genom att hålla fram smycket, Leila genom att peka och sträcka ut handen mot smycket). Med förkroppsligade praktiker etablerar de samförstånd kring berlockens form som en avbildning av ordet ”qul” med arabisk skrift och versen ur Koranen som inleds med ”qul” (se t.ex. rad 05 då Maria bekräftar Leilas försöksmarkering av ordet ”qul”, *säj*, som

korrekt genom att upprepa ordet med fallande intonation, nicka och le). Leila bekräftar sin förståelse med minimala responser, och genom en återgivning (*rendition*, se Wadensjö 1998 s. 106 ff.) av ordet ”qul” på farsi (”begu”, *säj*, rad 05 och 09), medan Maria håller fram smycket.

I Exempel 3, som följer någon minut efter Exempel 2, etableras delad kunskap om en tackfras på arabiska, då deltagarna förhandlar sina kunskaper i arabiska. Versen ur Koranen ”qul a’utho birab elfalaq” på Marias berlock triggas Leila, Amir och Zahir att recitera verser ur Koranen som börjar med ordet ”qul” (*säj*). Det visar sig att en av dessa verser innehåller en tackfras på arabiska som även Hugo hävdar att han kan. Positioneringen av kunskap i arabiska ska ses mot bakgrund av en diskussion som deltagarna haft om vilka språk de kan. Zahirs språkkunskaper, bl.a. i franska, väcker beundran i gruppen. I Exempel 3 är det Leila, Amir och Hugo som visar upp sina kunskaper i arabiska.

Exempel 3. ”Ja men de kan jag också.”

01 Amir: alhamdu lillah [(rab)
ära till Allah världsalltets gud

02 Zahir: [rab al’alameen
världsalltets gud

03 Amir: jag kan arabiska

04 Hugo: m:hh. ((ler; blicken på Amir))

05 Leila: he he ja

06 Zahir: alhamdu lillah rab al’alameen (.) thanks for God
ära till Allah världsalltets gud

07 ((5 sekunder utelämnat tal; L, M & Z reciterar
08 verser ur Koranen))

09 Hugo: vad heter de på arabiska sar’u

10 Zahir: DEN på arabiska

11 Hugo: ja

12 Zahir: alhamdu lillah betyder thanks for God
ära till Allah

13 Hugo: °ja men° (°de kan°)

14 Leila: he he he [he

15 Zahir: [tack Gud (.) eller hur?

16 Leila: shokran jazellan†
tack så mycket

17 Zahir: bravo

18 L & A: he he [he he he

19 Hugo: [shukran jazellan (.)ja men de kan ja(.)
tack så mycket

20 [shukran jazellan
tack så mycket

21 Zahir: [shukran jazellan
tack så mycket

22 Leila: shokran jazellan
tack så mycket

23 Zahir: tack så mycket

24 Hugo: ja ja (.) ja men de kan jag också

25 Zahir: joʔ

26 ((interaktionen om arabiska fraser fortsätter))

I utdraget ovan positionerar sig deltagarna som kunniga i arabiska. Detta åstadkoms med epistemiska påståenden, t.ex. ”jag kan arabiska” (rad 03), och genom recitation av verser ur

Koranen, som görs gemensamt mellan Zahir, Amir och Leila. Zahir tilldelas rollen som expert genom Hugos reparationsinitiativ (rad 09). Som respons på Hugos reparationsinitiativ bryter Zahir ut en tackfras som förekommer i en av verserna (rad 12), ”alhamdu lillah” (*tack Gud*), sätter den i fokus och återger den på engelska, ”thanks for God”, (rad 12), och på svenska, ”tack Gud” (rad 15). Genom denna reparation utvidgas deltagarramen, så att även Hugo involveras i förhandlingen om kunskap. Tackfrasen ”shokran jazellan” (*tack så mycket*), som levereras av Leila med försöksmarkering (stigande intonation, se rad 16), och som även Hugo hävdar att han kan, ”ja men de kan jag också”, används sedan som resurs för etablering av delad kunskap. Zahir positionerar sin expertroll genom att bekräfta Leilas försöksmarkerade tackfras som korrekt med berömmande återkoppling, ”bravo” (rad 17).

3 Slutord

I det här kapitlet har jag undersökt hur vardagskosmopolitism görs i flerspråkiga samtal, som involverar migranter och volontärer på ett språkkafé. Genom att framhäva gemensamma referensramar, *common ground* (Clark 1996), skapar deltagarna ett socialt kitt, som gör det möjligt att upprätthålla sociala relationer och sammanhållning över språk- och kulturgränser. Sammantaget visar detta hur människor som lever i en kontaktzon utvecklar en kreativ språkanvändning som utmanar en enspråkig norm (Williams & Stroud 2013; Goebel 2015; Baynham & Lee 2019). Analyserna visar hur referenter som framträder i den lokala kontexten topikaliseras och används som resurs i etableringen av samhörighet och delad kunskap. Marias berlocksmycke i Exempel 2 är ett typexempel på hur fysiska resurser som finns till hands aktualiserar delade erfarenheter, som engagerar hela gruppen i ett samtal där expertrollen tilldelas de två arabisktalande deltagarna Zahir och Maria.

Vi lever i ett allt mer segregerat samhälle, då rädsla för internationell terrorism och okontrollerad asylinvandring legitimerar populistiskt förtal av invandrargrupper, särskilt när det gäller migranter med arabisktalande och muslimsk bakgrund. Den här studien visar hur kulturell och språklig mångfald görs till en naturlig del av vardagslivet. Deltagarna agerar på en internationell arena, där de visar upp sina kunskaper i arabiska, ett minoritetsspråk i Sverige, men i ett vidare perspektiv ett världsspråk. På så sätt skapas ett fri-rum, en plats för samexistens mellan människor med mångskiftande bakgrund och migrationshistorier.

Litteratur

- Baynham, Mike & Lee, Tong King, 2019: Translation and translanguaging. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
Clark, Herbert H. 1996. Using languages. Cambridge: Cambridge University Press.

- Goebel, Zane, 2015: Common ground and conviviality: Indonesians doing togetherness in Japan. I: *Multilingual Margins* 2(1). S. 46-66.
- Jansson, Gunilla, 2021: Multilingual practices and normative work in the context of a civic integration project in Sweden. I: *The Translator* 27(1). S. 94-118.
- Jansson, Gunilla & Kunitz, Silvia, 2020: Språkkaféet som arena för språkträning. Delmi Policy Brief 2020:8. Statens offentliga utredningar. Delegationen för Migrationsstudier.
- Jansson, Gunilla & Wadensjö, Cecilia, 2016: Language brokering in multilingual caregiving settings. I: *Communication & Medicine* 13(3). S. 277-290.
- Jefferson, Gail, 2004: Glossary of transcript symbols with an introduction. I: Gene H. Lerner (red.): *Conversation Analysis: Studies from the First Generation*. John Benjamins, Amsterdam. S. 13-31.
- Johnston, Jamie, 2018: The use of conversation-based programming in public libraries to support integration in increasingly multi-ethnic societies. I: *Journal of Librarianship and Information Science* 50 (2). S. 130-140.
- Kasper, Gabriele & Kim, Younhee, 2015: Conversation-for-learning: Institutional talk beyond the classroom. I: Numa Markee, (red.): *The Handbook of Classroom Discourse and Interaction*. Wiley-Blackwell, London. S. 390-408.
- Kunitz, Silvia & Jansson, Gunilla, 2021: Story reciprocity in a language café: Integration work at the micro-level of interaction. I: *Journal of Pragmatics* 173. S. 28-47.
- Noble, Greg, 2009: Everyday cosmopolitanism and the labour of intercultural community. I: Amanda Wise & Selvaraj Velayutham (red.): *Everyday multiculturalism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. S. 47-67.
- Sidnell, Jack & Stivers, Tanya (red.), 2013: *Handbook of Conversation Analysis*. Wiley-Blackwell, Oxford.
- Vertovec, Steven, 2007: Super-diversity and its implications. I: *Ethnic and Racial Studies* 30(6). S. 1024-1053.
- Wadensjö, Cecilia, 1998: *Interpreting as interaction*. London and New York: Longman.
- Williams, Quentin Emmanuel & Stroud, Christopher, 2013: Multilingualism in transformative spaces: contact and conviviality. I: *Language Policy* 12. S. 289-311.
- Wise, Amanda & Noble, Greg, 2016: Convivialities: An orientation. I: *Journal of Intercultural Studies* 37(5). S. 423-431.